

szintjén megtisztított felületet alakítottunk ki, másrészt az egykor az Alsó vár ÉNy-i sarkától Ny felé, a Belső vár kapujának környezetéhez lefutó, és a Középső várat D felől lezáró várfal folytatását szerettük volna megtalálni a bozóttal benőtt omladékos területen. A várfal nyomára nem akadtunk, elképzelhető, hogy ez a falszakasz már teljesen elpusztult.

A 2011-es feltárás leletanyagát döntően kora újkori anyag képezte. Az elképesztő mennyiségben előkerült kora újkori kályhacsempe-töredékek kisebb része mázatlan, esetleg fehér engóbbal borított, nagyobb része azonban különböző színű, vagy egyszínű mázas töredék, mely több kályhatípushoz sorolható.

Az idén előkerült kerámia döntő többsége szintén kora újkori, mázas, festett, ill. mázatlan töredék, de középkori, 14. és 15. századi mázatlan töredékeket is találtunk, ill. egy az őskorra keltezhető töredékünk is volt idén.

A fémleletek túlnyomó többségét idén is a szegek alkották, de előkerült néhány (csizma- és ló-) patkó, illetve egy teljesen ép vas ágyúgolyó is.

A különlegesebb leletek közé sorolhatóak a bokálytöredékek, pipák, mázas padlótegla-töredékek, üveggránátok darabjai és egyéb üvegtöredékek, továbbá egy gomb és egy kulcs darabja és kettő, a 17. századra keltezhető lengyel ezüstpénz.

További leletanyagot képeztek a sima, illetve egyik oldalukon kannelúrás felületű falazótéglák, a négyzetes, mázatlan padlótegla, illetve az ez évben csak kis számban előkerült reneszánsz és profil nélküli faragott kövek.

Munkatársak: Kosdi Attila, Fülöpp Róbert építészek; Bodri Máté, Csoltkó Emese, Györkös Dorottya, Havasy Orsolya, Komori Tünde, Rákóczi Gergely, Tóth Zoltán régészhallgatók (ELTE BTK); Kiss Laura régésztechnikus.

GIBER MIHÁLY – SIMON ZOLTÁN

222. Monaj, Kupai elágazás (KÖH 78637)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

A lelőhely Monajtól DNy-ra, a kupai út és a tomori út elágazásánál helyezkedik el. A Kupa és Homrogd között tervezett optikai kábel-összeköttetéshez kapcsolódó örökségvédelmi hatástanulmány készítése során, 2011 tavaszán Miskolczi Melinda fedezte fel. A kivitelezéskor az út K-i oldalán végzett régészeti megfigyelés alkalmával a lelőhely területére eső árokszakaszon csupán leleteket tudtunk gyűjteni. A metszetekben jelenségek nem mutatkoztak, így feltárára nem került sor. Az árkok mélysége 60–80 cm volt, bennük fekete öntéstalaj mutatkozott. Az ásáskor a sárga altalajt nem érték el. Őskori kerámiatöredékeket találtunk. A hasonló földrajzi helyzetű, viszonylag közeli felsővadászai Semjék-dűlő ásatási megfigyelései (neolitikus jelenségek 140–180 cm mélységben) arra utalnak, hogy valóban régészeti lelőhelyről van szó, a jelenségek azonban a beavatkozási határnál mélyebben helyezkedhetnek el. A lelőhelyről egy kupai lakos is őriz egy felszíni gyűjtésből származó neolitikus miniatűr edényt.

A megfigyelés eredményei alapján a Vadász-patak Ny-i partján fekvő, feltehetően ÉNy–DK-i irányú lelőhelyet 170 m hosszúságának és legalább 85 m szélességének határozhatjuk meg.

Munkatárs: Hajdú István.

CSENGERI PIROSKA

223. Monor, Kucsera-tanya (KÖH 75727)

(Pest megye) Kö, Kk, Ú

A 14. századi írott forrásokból ismert Újfalu Monor és Monorierdő külterületén helyezkedik el. A 17. században elpusztult település templomának lokalizálására a régészeti kutatás többször is kísérletet tett.⁵⁸ Batizi Zoltán 2000 őszén folytatott terepbejárást a középkori Újfalu területén. A csak kisebb részben szántott felszíni lelőhelyen feltűnően nagy mennyiségben, magas intenzitással fordult elő a középkori kerámia. Megfigyelései szerint a legkorábbi darabok az Árpád-korra, a legkésőbbi cserepek pedig a 17. századra voltak keltezhetőek. A lelőhelyen belül több kisebb kiemelkedésen is épülettörmelék volt észlelhető és az egyik közelében néhány embercsont is előkerült. A pusztatemplom helyszínéként szóba jöhető kiemelkedések egyike az egykori Kucsera-, ma Hoppál-tanya területére esik.

Hoppál Gergely tulajdonos 2010 őszén kereste meg a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársait, hogy a feltelesen a külterületi tanyáján elhelyezkedő középkori pusztatemplomot régészeti kutatással azonosítsák. A munkához anyagi támogatást biztosított.

A 2011 májusában kutatott helyszínen egy ovális, 13×8 m alapterületű halom utalt régészeti korú objektumra, amely közvetlen környezetéből 1 m magasan emelkedett ki. K-i végén három nagyobb, faragott kő hevert. A kiemelkedést 1,5–2 m vastag, 25 m átmérőjű, jól követhető sánc vette körbe, amelyet a templom körítőfalának véltünk. Az objektumot és a sáncot egy 1×10 m alapterületű kutatóárokkal vágtuk át. A kutatóárok É-i felében a porózus, szürkésbarna humusz alatt többretegű, újkori feltöltést találtunk, többek közt egy keményen letaposott/döngölt agyagpadlót. A padló alatt késő középkori feltöltődést azonosítottunk, melyből több állatsont, néhány szürke és fehér kerámiatöredék, illetve kevés vastárgy került elő. A réteg elbontása után két bizonytalan korú gödröt találtunk, melyek a szürke, agyagos altalajba mélyedtek. A kutatóárok D-i végében a késő középkori feltöltődésen kívül nem került elő régészeti jelenség. A feltárás tapasztalatai alapján a középkorban is lakott területen az újkorban létesült az a földbe süllyesztett padlójú, sánccal körített építmény, amely földfelszíni antropomorf tájelemként ma is látható.

58 Horváth Béla: Régészeti jelentés. RégFüz Ser I. No. 18. 1965, 75; Tari Edit: Pest megye középkori templomai. Szentendre 2000, 93.

A pusztatemplom egyértelmű azonosításához további régészeti kutatások szükségesek. Az intenzív terepbejárások segítségével a 4-es sz. főút közelében ismételt azonosítottak azokat a pontokat, ahol a szórványos kötőmélék mellett középkori kerámiatöredékek koncentrálódnak.

Munkatársak: Batizi Zoltán régész, Kóka István ásatási technikus, Erdi Benedek geodéta, valamint Hoppál Bulcsú bejelentő.

RÁCZ TIBOR ÁKOS

224. Mosonmagyaróvár belterülete (Győr-Moson-Sopron megye) Á, Kk, Kú, Ú

A Moson városközpont (Erzsébet tér, Kápolna tér) rehabilitációja keretében végzett földmunkák, elsősorban a közműépítés, a szökőkút-építés és a piacrekonstrukció során 2010. szeptember 2. és 2011. július 25. között régészeti szakfelügyeletet látunk el.

Kápolna tér (KÖH 78267, 70685): A 4,5×3,2 m nagyságú csapadékvíz-áttemelő és a hozzá kapcsolódó gépészeti akna gödrének kiásásakor Árpád-kori, késő középkori és újkori leletek kerültek elő. Mintegy 90 cm mélységben vöröses színű, laza törmelékes réteget értünk el, melyből nagy mennyiségű téglá- és tetőcserep-töredék, valamint számos állatsont (sertés, marha) és kerámia-, valamint üvegtöredék került elő. A leletek a 18–19. századra keltezhetőek. A törmelékes réteg alatt szürkésbarna agyagréteg, alatta homogén sárgás színű agyagréteg jelentkezett. A felső enyhén kevert agyagrétegből Árpád-kori, késő középkori és újkori kerámiatöredékek és állatsontdarabok kerültek elő. Az alsó sárga agyagban kisebb kő-, és csonttöredékeket találtunk. A csapadékvíz-áttemelőhöz vezető árok kiásásakor kiderült, hogy a kevert agyagrétegek, melyekből középkori és újkori leletek kerültek elő, egy nagy méretű gödör betöltési rétegei. A csapadékvíz-áttemelő aknáját és a gépészeti aknát erre a nagy gödörre ásták rá. Az árok profiljában jól megfigyelhető volt a gödör széle. A betöltésből előkerült leletanyag alapján a gödör kora a 19. századra tehető. Az Árpád-kori és késő középkori leletek a betöltés anyagával együtt máshonnan kerülhettek ide.

Királydomb (KÖH 38956, 70685): A Mosonvár utca–Királydombi utca kereszteződésénél húzott új vízvezetékárkokból vörösre égett sáncdarabok, égett agyag- és földrögök, kisebb kötőmélék kerültek elő. A hely a mosoni ispáni vár ÉK-i sarka, s úgy tűnik, hogy egészen pontosan a hajdani sánc tetején vezették végig az árkot.

A szakfelügyelet során régészeti jelenség, illetve régészeti leletanyag másutt nem jelentkezett.

TAKÁCS KÁROLY

225. Murga, Temető (KÖH 40433 és 77985) (Tolna megye) Ő, Kő

A helyiek szerint a falu D-i szélén, a Murgai-víz DNy-i oldalán fekvő temető ÉNy-i részében állt a falu középkori temploma (Kirchberg). 2011. május 3-án a temető ÉNy-i részén, a sírok közötti magas fűben nem találtam semmit, a ravatalozótól DDK-

re fekvő magaslaton a sírok földjében néhány őskori töredéket figyeltem meg. A temetőtől NyDNy-ra fekvő szántón kb. 15×25 m-en őskori cserepek és patics mellett közepes sűrűségű pelyvás soványítású téglát találtam, középkori leleteket azonban nem.

K. NÉMETH ANDRÁS

226. Murony, Veres-dűlő, Lovas-tanya legelője (KÖH 75211)

(Békés megye) Sza, A

A 47-es sz. főút Békéscsaba–Mezőberény közötti szakaszán tervezett burkolatmegerősítési és kerékpárútépítési munkálatok érintik a lelőhelyet, amelyen 2011. július 18–22. között, a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága végezte el a próbafeltárást, 838 m²-en. A három kutatóárkot a 47-es út K-i és Ny-i oldalán jelöltük ki. A humuszréteg eltávolítását egy ütemben végeztük, a már látszó objektumfoltok egyidejű bontásával.

A területen 9, főként szarmata és avar kori objektum került elő. A szarmaták változatos formájú és méretű tároló és szemetesgödrein kívül 2 késő avar kori ház is előkerült. A házból kézzel formált és korongolt, apró kavicsokkal soványított kerámiatöredékek és néhány szövöszéknehezék látott napvilágot. A 3. objektum egy nyújtott helyzetű fiatal férfi csontvázát rejtette, amely vascsattal és egy kézzel formált kis bögrével volt eltemetve. Az ásatáson előkerült szarmata kerámiák, korongolt, szürke színű főként táltöredékek voltak.

VÁRI ANITA

227. Nagydobsza, Fő utca (KÖH 78067)

(Baranya megye) Kő

A Kisdobsza–Nagydobsza szennyvízközmű építése beruházás keretében 2011. április 11-én Nagydobsza belterületén figyeltem meg a szennyvízárkokat. Ezekben régészeti jelenség, vagy arra utaló lelet nem jelentkezett.

2011. április 28-án lakossági bejelentésre kiszálltam Nagydobsza, Fő u. 25. sz. házhoz, ahol a szennyvízbekötés során emberi csontok kerültek elő. Egy koponyát és három combcsontot behoztam a múzeumba. A bejelentő elmondása alapján a telken korábban is kerültek elő emberi csontok (pl. szennyvízgödör ásásakor), és a hagyomány szerint a környéken egykor fatemplom állt. Feltételezhető tehát, hogy a területen a kora középkori település temetője található, melynek K-i határa a Fő utca, ugyanis a fővezeték árkában sírnyomok nem voltak észlelhetőek.

KOVALICZKY GERGELY

228. Nagyhalász, Puszta-templom (KÖH 51647)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Á, Kk

2011. augusztus 22. és szeptember 13. között, a Pusztatemplom utcától DNy-ra, egy Árpád-kori templom feltárást végeztük el. A félköríves szentélyzáródású templom szentélyének környékén 1,5–2 m²-es felületen megmaradt az eredeti téglapadló,